

Մ Ա Յ Ր Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Բ Ո Ւ Մ

Լ ՈՒՐԵՐ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՑ

Հակոբ Պարոնյանի ծննդյան 120-ամյակը.— Ամբողջ Հայաստանով մեկ լայնորեն նշվեց ականավոր հայ գրող-երգիծաբան Հակոբ Պարոնյանի ծննդյան 120-ամյակը: Կառավարական հանդիսավոր հոբելյանական նիստը տեղի ունեցավ մայիսի 25-ին, Երևանի օպերային թատրոնում, մասնակցությամբ կառավարության անդամների, պետական և հասարակական գործիչների, գրականության և արվեստի աշխատողների: Հ. Պարոնյանի կյանքի և գրական գործունեության մասին պեկուցումով հանդես եկավ թատերագիր Գրիգոր Տեր-Գրիգորյանը: Հանդիսավոր նիստից հետո Երևանի և Լենինականի դրամատիկ թատրոնների դերասանները կատարեցին հատվածներ Հ. Պարոնյանի ստեղծագործություններից:

Մեծանուն գրողի հոբելյանի առթիվ տեղի ունեցավ Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի գրականության ինստիտուտի գիտական նստաշրջանը, ուր մի շարք պեկուցումներ կարդացվեցին Հ. Պարոնյանի վերաբերյալ: Հետաքրքրական էր գրականագետ Գ. Ստեփանյանի պեկուցումը Պարոնյանի մինչև այժմ անհայտ մնացած գործերի մասին:

Գրողի հիշատակը հարվածացնելու համար, Երևանի երաժշտական կոմեդիայի թատրոնը անվանված է Հ. Պարոնյանի անունով:

Հայաստանում Պարոնյանի երկերը հրատարակվել են բավմիջս: Լույս է ընծայվել նրա երկերի լրիվ հավաքածուն 11 հատորով: Նախանցյալ տարի ակադեմիայի գրականության ինստիտուտը ձեռնամուխ եղավ Հ. Պարոնյանի ստեղծագործությունների գիտական հրատարակության 10 հատորով: Արդեն լույս են տեսել 1-ին, 2-րդ և 3-րդ հատորները:

Հոբելյանի օրերին, Մոսկվայի Երմոլովայի անվան թատրոնում ռուսերեն լեզվով բեմադրվեց Հ. Պարոնյանի «Պաղտասար աղբար» կատակերգությունը: Ներկայացումն

անցավ մեծ հաջողությամբ: Գլխավոր դերերը կատարում էին թատրոնի լավագույն ուժերը՝ Ռուսաստանի ժողովրդական արտիստ Վ. Ցակուտը (Պաղտասար), վաստակավոր դերասանուհի Լ. Օրդանսկայան (Անուշ), ժողովրդական դերասան Վ. Լեկարևը (Օգեսն) և ուրիշներ: Ներկայացման բեմադրիչն է Սունդուկյանի անվան թատրոնի գլխավոր բեմադրիչ Վ. Աճեմյանը, նկարիչը՝ Ս. Ստեփանյանը, երաժշտական ձևավորումը կատարել է կոմպոզիտոր Գ. Եղիապարյանը:

«Պաղտասար աղբար»-ը համարվում է Երմոլովայի անվան թատրոնի լավագույն բեմադրությունը 1963—1964 թատերաշրջանում: Այդ ներկայացումը թատրոնը մտցրել է ամառային շրջապտույտի խաղացանկի մեջ և ցուցադրելու է Ուրալի քաղաքներում:

Հայ արվեստի և գրականության շաբաթը Էստոնիայում.— Մայիսի 30-ից մինչև հունիսի 7-ը Էստոնիայում տեղի ունեցավ հայ արվեստի և գրականության շաբաթ: Այդ օրերին էստոնական քաղաքներում և գյուղերում կատարվալ տոն էր, համատարած խանդավառություն: Էստոնացի ժողովուրդը բացառիկ ջերմ, եղբայրական ընդունելություն ցույց տվեց հայկական արվեստի և գրականության ներկայացուցիչներին:

Արվեստի և գրականության շաբաթին մասնակցեցին Երևանի պետական օպերայի և Հայկական ֆիլհարմոնիայի լավագույն խմբերն ու մենակատարները, մի մեծ խումբ գրողներ, կոմպոզիտորներ, նկարիչներ, թվով շուրջ 300 մարդ: Շաբաթվա ընթացքում նրանք տվեցին շուրջ 40 համերգ, հանդես գալով Էստոնիայի քաղաքներում և գյուղերում: Ամբողջ Էստոնիայով մեկ հնչում էր հայկական «Ծիծեռնակ» երգը, որը մեծ ժողովրդականություն է վայելում երգասեր այս ժողովրդի կողմից և կատարվում է էստոնացիների կողմից խմբովին:

Այդ օրերին Լստոնիայի մայրաքաղաք Տալլինում բացվեց հայ նկարիչների ստեղծագործությունների ցուցահանդես, որին ներկայացվել էր շուրջ 150 կտավ: Տալլինում և երկրի մյուս քաղաքներում կայացավ հայկական կինո-ժապավենների ֆեստիվալ:

Հայ գրողները և կոմպոզիտորները մի շարք հանդիպումներ ունեցան ժողովրդական լայն վանգվածների հետ, հանդես գալով իրենց ստեղծագործությունների կատարմամբ:

Բացառիկ ջերմությամբ անցավ հայ արվեստի և գրականության վարպետների հանդիպումը Տարտու քաղաքի աշխատավորների և հատկապես այդ քաղաքի հռչակավոր համալսարանի դասախոսական կազմի և ուսանողության հետ: Այս համալսարանում է սովորել մեր Աբովյանը: Եվ ոչ միայն Աբովյանը: Ինչպես պարզել են այս ուսումնական հաստատության արխիվի աշխատողները, Տարտուի համալսարանում սովորել են շուրջ 200 հայեր, որոնց թվում Ստեփանոս Նավարյանը, Ռաֆայել Պատկանյանը, Գևորգ Դոդոխյանը: Հայ վարպետների այցելության առթիվ, համալսարանի աշխատողները պատրաստել էին խաչատուր Աբովյանի և մյուս հայ գործիչների ուսանողական կյանքին վերաբերող արխիվային նյութերի ցուցահանդես: Ցուցահանդեսի դիտումից հետո, համալսարանի մեծ դահլիճում կայացավ հանդիսավոր ժողով: Համալսարանի ղեկավարը ողջունեց հայ հյուրերին և ջերմորեն դրվատեց հայ մշակույթը ու վեր հանեց իս. Աբովյանի դերը հայ մշակույթի վարձագման գործում: Նա հայտնեց, որ Տարտուի կենտրոնական փողոցները մեկը այսուհետև կոչվելու է խաչատուր Աբովյանի անունով:

Հայ արվեստի վարպետները համալսարանին նվիրեցին Աբովյանի մարմարակերտ կիսանդրին (գործ՝ քանդակագործ Ն. Նիկողոսյանի) և համալսարանի ղեկավար Ֆ. Կլեմենտին ու Լստոնիայի գիտությունների ակադեմիայի իսկական անդամ Պ. Արիստին, Հայաստանի լուսավորության մինիստրության անունից, հանձնեցին իս. Աբովյանի անվան կրթական շենքի՝ հայ-էստոնական մշակութային կապերի և արժանազատության բնագավառում մատուցած ծառայությունների համար:

Լստոնական կառավարության որոշմամբ, իս. Աբովյանին վերաբերող բոլոր արխիվային նյութերը, որոնք 130 տարի շարունակ պահվում էին Տարտուում, հանձնվեցին Հայաստանին իբր նվեր: Մինչև այժմ Հայաստանում պահվում էին այդ նյութերի ֆոտոպատճենները. այժմ ֆոտոպատճենները կուղարկվեն Տարտու, իսկ Երևանում կպահվեն բնագրերը:

Այդ օրը հայ արվեստի վարպետները երկու մեծ համերգ տվեցին Տարտուում՝ մեկը քաղաքում, մյուսը համալսարանում:

Առաջիկա աշնանը Երևանում տեղի ունենա էստոնական արվեստի և գրականության շաբաթ:

Հայ կոմպոզիտորներն արտասահմանյան երկրներում. — Հաճախակի են դարձել հայ կոմպոզիտորների շրջագայությունները և ելույթները արտասահմանյան տարբեր երկրներում: Սա վկայում է նրանց համբավի և ստեղծագործության հաջողության մասին:

Հայ կոմպոզիտորների 5 հոգուց բաղկացած մի խումբ այս գարնան մասնակցեց Ֆլորենցիայում կայացած երաժշտական փառատոնին (ֆեստիվալ): Անցյալ տարի կոմպոզիտոր անվան կվարտետի հետ ԱՄՆ-ում կատարած շրջագայությունից հետո, վերջերս Լոնդոն մեկնեց երիտասարդ տաղանդավոր կոմպոզիտոր Է. Միրզոյանը: Այնտեղ նա մասնակցեց այն համերգներին, որոնց ընթացքում կատարվեցին նրա հանրաժանոթ «Լարային կվարտետ»-ը, որը հաջողությամբ կատարվում է նաև Նորվեգիայում, Ռումինիայում, Չեխոսլովակիայում, Լեհաստանում, Ճապոնիայում, Գ.Դ.Ռ-ում:

Վերջերս Գ.Դ.Ռ-ից վերադարձավ կոմպոզիտոր Ավետ Տերտերյանը, որն այնտեղ աշխատում էր իր ապագա օպերայի վրա: Օպերան գրվում է գերմանացի հեղինակ Բ. Բրեխտի «Կուրաժ մայրիկը» պիեսի բովանդակության համաձայն: Մի քանի ամիս առաջ Ֆրանսիայի մի շարք քաղաքներում հայ արվեստի վարպետների կողմից տրված համերգներին իրենց մասնակցությունը բերին Արևո Բաբաջանյանը, Ալեքսանդր Հարությունյանը և Խաչիկ Ավետիսյանը:

Անցյալ գարնանը հայ կոմպոզիտորները համերգներով և առանձին ելույթներով հանդես են եկել Լեհաստանում, Հունգարիայում, Բուլղարիայում, Չեխոսլովակիայում և այլ երկրներում:

Լենինականի դրամատիկ թատրոնի 100-ամյակը. — Առաջիկա 1965 թվականի մայիսին լրանում է Լենինականի Ա. Մռավյանի անվան պետական դրամատիկ թատրոնի 100-ամյակը: Հայաստանի թատերասեր հասարակայնությունը պատրաստվում է լայնորեն նշելու այս տարեթիվը: 99 տարի առաջ, տեղի թատերական ինքնագործ խումբը տվեց առաջին ներկայացումը Լենինականում (Ալեքսանդրոպոլում), խաղացվեց այն ժամանակ հայտնի «Շուշանիկ» դրաման:

Հորեյանական տարեթվի առթիվ թատրոնը պատրաստվել է մի քանի նոր բեմադրություններ, որոնց թվում Գ. Սունդուկյանի «Պեպո»-ն, Շեքսպիրի «Վինտուրի կանաք» և տեղացի թատերագիր Լ. Միքայելյանի «Արտավազ Բ» ողբերգությունը: Թատրոնը ներկայացումներով հանդես կգա Երևանում: Հորեյանի առթիվ լույս կտեսնի առանձին ժողովածու՝ «Լենինականի թատրոնի ուղին» խորագրով:

Երաժշտական դպրոցի 40 տարին. — Լրացավ Լենինականի Նիկողայոս Տիգրանյանի անվան երաժշտական դպրոցի 40 տարին: Դա հանրապետության հնագույն երաժշտական օջախներից մեկն է, որն իր գոյության ընթացքում տվել է բազմաթիվ գործիչներ երաժշտական մշակույթի բնագավառում:

Նշանակալի տարեթվի առթիվ տեղի ունեցավ հանդիսավոր երեկո՝ մասնակցությամբ Երևանի, Լենինականի, Կիրովականի և այլ վայրերի երաժշտասեր հասարակայնության ներկայացուցիչների: Նշան բազմաթիվ ողջույններ դպրոցի մանկավարժական կազմի անունով և պարգևատրումներ: Երեկոն ավարտվեց դպրոցի մանկավարժների և բարձր դասարանների աշակերտների կողմից տրված համերգով:

Վիլամ Շեքսպիրի երկերի նոր հրատարակությունը.— Հայաստանի պետական հրատարակչությունը ձեռնամուխ է եղել Վիլամ Շեքսպիրի երկերի հրատարակությանը՝ երկու ստվար հատորներով:

Արդեն լույս է տեսել առաջին հատորը, որի մեջ մտնում են հեղինակի հետևյալ աշխատությունները. «Համլետ», «Օթելլո», «Մակբեթ», «Լիր արքա», «Ռոմեո և Ջուլիետ», «Վենետիկի վաճառականը»:

Ինչպես հայտնի է, Վ. Շեքսպիրի առաջին և տաղանդավոր թարգմանիչն է Տիգրան Խան-Մասեհյանը: Բոլոր այդ թարգմանությունները մտել են սույն հրատարակության մեջ: Շեքսպիրի որոշ աշխատություններ, որոնք տեղ են գտնելու սույն հրատարակության մեջ, թարգմանել է անգլերենից իսաչիկ Դաշտենցը: Գիրքը ձևավորված է գեղեցկորեն, սկսվում պետեղված է Վ. Շեքսպիրի գունատիպ նկարը:

Արժեքավոր պատմական աշխատություն.— Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի հրատարակչությունը լույս է ընծայել գիտության վաստակավոր գործիչ, հնագետ և պատմաբան Ն. Մ. Տոկարսկու մեկ նոր աշխատությունը, որը կոչվում է «Ջրվեժ և Ողջաբերդ»: Գրքում հանրագումարի են բերված հեղինակի բազմամյա հնագիտական պեղումների արդյունքները համանուն բնակավայրերում, որոնք գտնվում են Երևանից ոչ հեռու, նախկին Կոտայքի, ներկայիս Արվանդի շրջանում:

Այդ գյուղերի հին եկեղեցիների պեղումների հիման վրա, հեղինակը հանգում է այն եզրակացության, որ տեղացի շինարար վարպետները իրենց ժամանակներին կարողացել են լուծել կառուցողական բարդ խնդիրներ և, անշուշտ, խոշոր դեր են խաղացել Հայաստանի ճարտարապետության զարգացման գործում:

Նոր ջրմուղ Երևանի համար.— Ինչպես հայտնի է, Երևանում ունի մեկ ընդհանուր ջրմուղի ցանց, որը սկսվում է բազմապետ տարբեր աղբյուրներից ստացվող ջրերով: Այդ ջրով մատակարարվում են թե՛ մայրաքաղաքի բնակչությունը և թե՛ արդյունաբերական ձեռնարկությունները: Այս անհրաժեշտությունը հիմնական պատճառն է հանդիսանում ջրի այն սակավության, որն զգացվում է մայրաքաղաքում հատկապես ամառն շրջանում: Ու թեև վերջին 15 տարում քաղաքին տրվող ջրի քանակը քառապատկվել է, այնուամենայնիվ ջրի հարցը մնում է լուծելի հարցերից մեկը:

Այս տարվանից սկսված է քաղաքի, այսպես կոչված, արդյունաբերական ջրմուղի կառուցումը, որն ամբողջովին ապահովելու է Երևանի գործարանների ջրի կարիքը: Այս ջրմուղի կառուցումից հետո, մայրաքաղաքի ջրամատակարարման գործը մեծ չափով կբարելավվի: Գործարանները կդադարեն աղբյուրի ջուր գործածելուց: Առաջիկա 1965 թվականին նոր ջրմուղի առաջին հերթը կհանձնվի շահագործման:

Հայաստանի երկաթուղային ճանապարհների բարելավումը.— Դժվարանցանելի են Հայաստանի ոչ միայն խճուղային, այլև երկաթուղային ճանապարհները: Նրանք անցնում են անդնդախոր ձորերով, թեք սարավանդներով,

բարձրաբերձ լեռնանցքներով: Այսպիսի տեղանքներով գնացքները արագ և անխափան վարելու համար հարկավոր են հզոր քարշիչներ: Իհարկե, դրանցից ամենահզորը էլեկտրաքարշերն են, որոնք հետպնդեց փոխարինում են շոգեքարշերին և ջերմաքարշերին:

Մոտ երկու տարի առաջ ավարտվեց Լենինական—Թբիլիսի ուղեմասի էլեկտրիֆիկացումը, որով այժմ բոլոր գնացքները Լենինականից սկսած վարում են էլեկտրաքարշերը, մինչև Մոսկվա և Լենինգրադ:

Ներկայիս աշխատանք է տարվում էլեկտրիֆիկացնելու Երևան—Լենինական ուղեմասը: Արդեն ավարտված է Երևան—Մասիս (Ուլուխանլու) հատվածի էլեկտրիֆիկացումը: Մինչև 1965 թվականը էլեկտրաքարշերը կերթնեկեն դեպի Լենինական:

Բարեկարգվում և ընդարձակվում է Երևանի երկաթուղային կայարանը: Կառուցվում են նոր գծեր, որոնք կալարանը կապում են խոշոր գործարանների հետ: Երկաթուղայինների համար կառուցվում են նոր, հարմարավետ բակների շենքեր:

Արդեն մեկ տարուց ավելի է, ինչ էլեկտրական գնացքը գնում է մինչև Սևան: Այժմ Սևանից սկսած այդ գիծը երկաթաճվում է մինչև Ծովագյուղ (Չիբուխուլ), որի շրջակայքում գտնվում է տուրիստական կայանը:

Գալի գործածությունը Հայաստանում.— Դեռ չորս տարի չկա, ինչ Հայաստանը ստացավ Ղարադաղի (Ադրբեջան) գալը: Այդ ժամանակաշրջանում, Երևանից բացի, բնական գալ են ստանում նաև հանրապետության ևս 10 քաղաքներ: Գալից օգտվող քաղաքների, այդ թվում նաև Երևանի արդյունաբերական ձեռնարկությունների 80 տոկոսը իբրև վաճառք օգտագործում են միմյանց գալ: Ներկայիս շուրջ 100 000 բնակարաններ օգտվում են բնական գալից: Մինչև ընթացիկ տարվա վերջը գալը կտրվի նաև Ալավերդի, Ստեփանավան, Առնաշատ քաղաքներին, իսկ եկող տարի գալ կունենան Էջմիածինն ու Հոկտեմբերյանը:

Նկատի ունենալով գալի հսկայական պահանջը որպես արդյունաբերական հումք, որոշված է Անդրկովկասյան հանրապետություններին բնական գալ մատակարարել նաև Ստավրոպոլի մարզից (Ռուսաստան), Կովկասյան լեռնաշղթայի վրայով: Այս խնդիրը անհրաժեշտ է դառնում մասնավոր թե՛ նկատի առնենք, որ Ադրբեջանը (Ղարադաղը) հետագային հնարավորություն չափտի ունենա այդ պահանջը լրիվ բավարարելու: Արդեն կառուցված է և գործում է Ստավրոպոլ—Օրշոնիկիծե—Թբիլիսի գալամուղը: Թբիլիսին իր հերթին միացած է Երևանի և Ղարադաղի հետ (Ղապախի վրայով) գոյություն ունեցող գծով: 1965 թվականի ընթացքում Ալավերդուց գալամուղի գիծ է անցկացվելու դեպի Ղապախ (Ադրբեջան), որով Սովետական Հայաստան մտնող գալամուղը շրուջանալի կդառնա:

Երևանի կոյուղու մաքրման կայանը.— Երևանի կոյուղին մինչև այժմ չունի կեղտաջրերի մաքրման քիչ թե շատ կանոնավոր կայան: Կառավարության որոշմամբ, այս տարվանից սկսվել է այդ կայանի կառուցումը, որի համար հատկացված է մոտ 10 000 000 ռուբլի:

Կայանը լինելու է յուրովի մի խոշոր ձեռնարկություն: Կոյուղու կեղտաջրերը մաքրումից հետո կգործածվեն դաշտերի ոռոգման համար: Բացի այդ, կստացվի Վգայի քանակությամբ պարարտանյութ, որը նույնպես կօգտագործվի գյուղատնտեսության կարիքների համար: Կայանն իր սեփական կարիքների համար գործածելու է իր իսկ «արտադրած» մեթան գազը:

Իր կառուցվածքով, ծավալով և կատարելությամբ կայանը լինելու է առաջինը Անդրկովկասում: Նրա նախագիծը կազմել են Երևաննախագծի մասնագետները, Մոսկվայի մասնագետների օգնությամբ:

Նոր արտադրանք.— Սևանի ափին գտնվող համանուն ավանը հետզհետե հարստանում է իր արդյունաբերական նոր ձեռնարկություններով: Վերջերս այստեղ սկսեց գոր-

ծել նորակառույց մի գործարան, որն արտադրում է ապակու հատկություններ ունեցող գործվածքեղեն և թուղթ:

Գործարանը դեռ գտնվում է փորձարկման ջրջանում: Նրա աշխատողները տակավին ուշի-ուշով սովորում են տիրապետել արտադրության եղանակներին, մի արտադրություն, որը միանգամայն նորություն է Հայաստանի համար: Արտադրանքը ստացվում է քիմիական եղանակով, վանապան նյութերի խառնուրդից:

Ապակենման այդ գործվածքն ու թուղթը լայնորեն գործածվելու են էլեկտրական արդյունաբերության մեջ, որպես էլեկտրական հաստ լարերի մեկուսիչ նյութ: Բացի այդ, նույն այդ գործվածքը օգտագործվում է ջինարարության մեջ, որպես ջերմությունը և ծալնը մեկուսացնող խիստ արժեքավոր նյութ:

